

Målnummer:	T407-85	Avdelning:
Domsnummer:	DT37-86	
Avgörandedatum:	1986-12-09	
Rubrik:	En bilförsäljare sålde genom kreditköp en bil till en konsument och överlät kreditfordringen till ett finansbolag. Bilförsäljaren sålde därefter genom ett nytt kreditköp en annan bil till konsumenten och köpte samtidigt tillbaka den första bilen. Han överlät även den nya kreditfordringen till finansbolaget men underlät att underrätta detta om återköpet. Finansbolagets talan mot konsumenten om betalning för den första kreditfordringen har, ehuru 10 § 1 st konsumentkreditlagen ej ansetts tillämplig, likväl med hänsyn till omständigheterna blivit ogillad.	
Lagrum:	10 § 1 st. konsumentkreditlagen (1977:981)	
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1950 s. 86• NJA 1974 s. 706	

REFERAT

(Jfr 1950 s 86 och 1974 s 706)

Svenska Finans AB Svefina ansökte vid Mölndals TR om lagsökning på B.W. med yrkande att denne skulle åläggas att till bolaget betala 12 336 kr jämte ränta. Till stöd för ansökningen åberopades ett köpeavtal d 29 juni 1981, enligt vilket B.W. av M.S. Bil- & Agenturfirma hade köpt en bil, Volvo 242, på avbetalning. Enligt påteckningar på kontraktet hade säljarens rättigheter på grund av detta överlåtits till Kundkredit AB, som därefter i sin tur hade överlåtit dem till Svefina.

TR:n biföll Svefinas ansökan i utslag d 4 febr 1983.

B.W. sökte återvinning.

I återvinningsmålet vidhöll Svefina sina yrkanden.

B.W. bestred bolagets talan.

TR:n (rådmännen Ligner och Gustafson samt tingsfiskalen Töcksberg) anförde i dom d 26 mars 1984: Grunder och utveckling av talan. Bolaget har anfört: M.S. har överlåtit alla sina rättigheter enligt köpeavtalet till Kundkredit AB som sedermera i sin tur överlåtit sina rättigheter till kärandebolaget. B.W. har inte erlagt någon betalning, varför skulden i sin helhet är förfallen till betalning.

B.W. har anfört: Under sommaren 1981 köpte han den i målet aktuella Volvobilen av M.S:s bilfirma. Han hade köpt bilar av M.S. flera gånger tidigare och kände väl till firman. Vid de tidigare bilköpen hade avbetalningskontrakten diskonterats hos Kundkredit. Så skedde också vid detta köp. Det kontantbelopp som angavs på avbetalningskontraktet var värdet för en inbytesbil. Han fick svårigheter att avbetala på Volvon och vände sig till M.S. för att få uppskov med avbetalningarna. M.S. sa att han skulle tala med Stockholm och höra om B.W. kunde få anstånd. M.S. återkom och gav B.W. en viss tids uppskov. När anståndstiden hade gått ut hade han fortfarande problem med att betala och begärde ytterligare anstånd. M.S. förstod då att B.W. hade förköpt sig och föreslog därför byte av bilen. B.W. bestämde sig för att köpa en Audi i stället och ett avbetalningskontrakt avseende den bilen undertecknades d 15 jan 1982. Han minns inte om han hade fått något kravbrev från Kundkredit dessförinnan. M.S. uppgav att han skulle skicka upp kontraktet på Audin till Stockholm och att detta skulle gälla i stället för kontraktet på Volvon. M.S. sålde sedan Volvon till B.A. för 15 000 kr. - B.W. har betalat av på Audin till Kundkredit under det gångna året. I maj 1982 hörde Svefina av sig och ville ha betalt för Volvon. Han ringde då upp till Svefinas ombud och förklarade

situationen. Han kontaktade därefter M.S. och berättade att han fått påstötning om att avbetala på Volvon. M.S. sa då att det var något missförstånd från Svefinas sida och att han inte skulle bry sig om det. Varje gång som det sedan kom en påminnelse om betalning från Svefina ringde han till M.S.. M.S. sa varje gång likadant att det måste vara ett misstag från Svefinas sida och att han hade gjort rätt vid utbytet av kontraktet. - Han har även vid tidigare bilbyten gjort på detta sätt, dvs köpt en ny bil och sålt tillbaka den gamla trots att den första bilen ännu inte varit slutbetald. - Han åberopar 10 § konsumentkreditlagen till stöd för sin ståndpunkt att han inte är betalningsskyldig. Han har med M.S. träffat avtal om hävning av köpet av Volvon. Detta måste han enligt angivet lagrum kunna åberopa även mot Svefina.

Bolaget har genmält: Av det av B.W. åberopade lagrummet följer att köparen mot kreditgivaren äger rätt att framställa samma invändningar på grund av köpet som han kan göra gentemot säljaren. Invändningen skall således grundas på köpeavtalet och de köprättsliga och avtalsrättsliga regler som gäller för köpeavtalet. Ifrågavarande invändning om att avtal träffats mellan M.S. och B.W. om återköp av Volvobilen som delikvid för Audibilen grundar sig inte på köpeavtalet avseende Volvobilen och dessa rättsliga regler. M.S. har överlåtit alla sina rättigheter enligt kontraktet för Volvobilen till kreditgivaren, och ägde således enligt avtalet eller annorledes inte rätt att träffa sådan uppgörelse med B.W. Detta har B.W. känt till. Invändningen kan således ej riktas mot annan än M.S., varför 10 § konsumentkreditlagen ej är tillämplig.

Domskaäl. Kärandebolaget har som skriftliga bevis åberopat de båda avbetalningskontrakten avseende Volvon och Audin. B.W. har åberopat kontraktet avseende Audin samt vidare en slutsedel utställd av M.S. enligt vilken B.A. d 27 jan 1982 erlagt full betalning för Volvobilen och ett meddelande från trafiksäkerhetsverket angående ägarbyte avseende samma bil.

På parternas begäran har M.S. hörts som vittne. Han har bl a vittnat: B.W. har varit kund hos honom i många år och köpt flera bilar av honom. Någon tid efter köpet av Volvobilen frågade B.W. om han kunde få uppskov med betalningarna. M.S. skrev då till Kundkredit och begärde anstånd med betalningarna, vilket beviljades. B.W. hade dock fortfarande svårigheter att klara av betalningarna och ville därför byta till en billigare bil. M.S. kom därför överens med B.W. om att köpa tillbaka Volvon och upprätta ett nytt avtal avseende Audin. Han skickade det nya köpeavtalet till Kundkredit tillsammans med en avregistrering av Volvon. Denna avregistrering gjordes på ett formulär som Kundkredit tillhandahöll. Han frågade ej Kundkredit före återköpet då detta var ett vanligt förfarande. Han hade fullmakt från Kundkredit om att träffa avtal om återköp av bilar. När meddelandet om avregistrering kom in till Kundkredit, avskrevs skulden beträffande kunden och överfördes till M.S:s konto. - Han försattes i konkurs 1 juli 1982.

TR:n gör följande bedömning.

TR:n finner genom B.W:s uppgifter sammanställda med vad M.S. vittnat styrkt att de 1 jan 1982 träffat avtal om återgång av köpet avseende Volvobilen.

Enligt den tvingande bestämmelsen i 10 § konsumentkreditlagen får köparen mot kreditgivarens krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han kan göra mot säljaren. Syftet med denna bestämmelse är att konsumentens ställning inte skall vara sämre därför att säljaren träffat avtal med en kreditgivare om diskontering av kundfordringar. Säljaren måste enligt TR:ns mening anses legitimerad att träffa alla slags uppgörelser med köparen som har anknytning till köpet. En invändning mot kreditgivarens krav på betalning av innehåll att avtal träffats om återgång av köpet måste anses som en invändning på grund av köpet (jfr allmänna reklamationsnämndens ref 31/1982).

På grund av det anförda finner TR:n - oavsett om M.S. haft fullmakt från kreditgivaren att träffa avtal om återköp och oavsett om han "avregistrerat" ifrågavarande köpeavtal - att B.W. med befriande verkan kan göra invändningen att han med M.S. träffat avtal om återgång av köpet. Käromålet skall därför ogillas.

Domslut. Med undanröjande av TR:ns utslag d 4 febr 1983 ogillar TR:n

käromålet.

Svefina fullföljde talan i HovR:n för Västra Sverige och yrkade bifall till sin vid TR:n förda talan.

B.W. bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Öhrbom och hovrättsrådet Baagøe) anförde i dom d 2 juli 1985:

Domsäl. B.W. har i HovR:n som grund för sitt bestridande anført att han enligt 10 § konsumentkreditlagen mot Svefinas krav kan göra den invändningen att han med M.S. träffat avtal om återgång av köpet av Volvobilen.

HovR:n gör följande bedömning.

I målet kan inte anses styrkt att M.S. genom fullmakt eller på annan grund varit behörig att för kreditgivarens räkning ingå avtal om återtagande av försålda bilar.

Enligt 10 § 1 st konsumentkreditlagen kan köpare mot kreditgivares krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han kan göra mot säljaren. Det är i målet ostridigt att B.W. i jan 1982 ingått avtal med M.S. om att denne skulle återta den i juni 1981 försålda Volvobilen. Avtalen i juni 1981 och jan 1982 avsåg samma bil och avtalsparterna var i båda fallen desamma. Betalning på grund av avtalet i juni 1981 hann ej ske innan Volvobilen återlämnades. Med beaktande härav och mot bakgrund av de syften som uppbär konsumentkreditlagen finner HovR:n att B.W.'s invändning att han med M.S. träffat avtal angående återtagande av Volvobilen utgör en sådan invändning på grund av köpet som inbegripes i 10 § 1 st nämnda lag. B.W. äger därför med befriande verkan åberopa invändningen mot Svefina. Svefinas talan skall därför ogillas.

Domsut. HovR:n fastställer TR:ns domslut.

Hovrättsrådet Edlund och referenten, hovrättsassessorn Olausson, var skiljaktiga och anförde: B.W. förvärvade d 29 juni 1981 en Volvobil på kredit av M.S., som samma dag överlät sina rättigheter på grund av avtalet till AB Kundkredit. Sedan B.W. på grund av betalningssvårigheter ej förmått fullfölja sina åtaganden i anledning av köpet - trots att han enligt egen uppgift av M.S., sedan denne "talat med Stockholm", vid två tillfällen erhållit anstånd med erläggandet av avbetalningarna - kom han och M.S. överens om att Volvobilen skulle återlämnas till M.S., varvid de båda d 14 jan 1982 träffade nytt kreditavtal avseende en Audibil. Även beträffande detta avtal överlät M.S. sina rättigheter till AB Kundkredit. Den 20 april 1982 resp d 14 aug 1982 överlät AB Kundkredit i sin tur sina rättigheter enligt kontrakten till Svefina.

B.W. har som grund för sitt bestridande i första hand hävdatt att han mot Svefinas krav på betalning, på grund av innehållet i 10 § konsumentkreditlagen, med befriande verkan äger åberopa överenskommelsen med M.S. om återgång av köpet av Volvobilen.

Enligt 10 § 1 st konsumentkreditlagen får köparen vid kreditköp mot kreditgivares krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han kan göra mot säljaren. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i 15-16 §§ konsumentköplagen (1973:877), vilka upphört att gälla i och med juni månads utgång 1979. Avsikten med bestämmelsen i 15 § konsumentköplagen var att komma tillrätta med de vid tiden för lagens tillkomst vid kreditköp vanliga s k "cut-off"-klausulerna, enligt vilka köparen frånsade sig rätten att mot ny borgenär framställa invändningar på grund av köpet. I prop 1973:138, s 152 och 268 beskrev departementschefen den föreslagna bestämmelsen i 15 § konsumentköplagen som ett "grundskydd" för köparen vilket enligt hans mening innebar en "skälig avvägning" mellan köparens och kreditgivarens intressen. Departementschefen framhöll att förslaget ej avsåg att ge anvisning om hur rättsförhållandet mellan köpare och kreditgivare i allmänhet skulle gestalta sig och att - såsom han får förstås - det stod köparen fritt att med stöd av allmänna civilrättsliga principer hävda längre gående befogenheter mot finansören än som följde av den föreslagna regeln, om han inte avstått därifrån i köpeavtalet.

Av förarbetena till 10 § konsumentkreditlagen (prop 1976/77:123) framgår ej

att lagstiftaren avsett att uttrycket "invändningar på grund av köpet" skulle ha annan innebörd i ifrågavarande stadgande än i motsvarande bestämmelser i konsumentköplagen. I förarbetena till aktuella lagrum i de båda författningarna har gjorts exemplifierande uttalanden rörande innebörden av uttrycket (prop 1973:138 s 268 och prop 1976/ 77:123 s 169-170). Vad där sagts ger inte stöd för antagande att bestämmelsen har så omfattande tillämpningsområde som förutsätts för ogillande av vadekärandens talan. Med hänsyn till det ovan anförda anser vi att vad B.W. anfört till stöd för sitt bestridande av betalningsskyldighet ej utgör en sådan invändning på grund av köpet som avses i 10 § konsumentkreditlagen.

Enligt allmänna fordringsrättsliga principer - vilka såvitt gäller enkla skuldebrev uttrycks i 27 § skuldebrevslagen - gäller beträffande enkel fordran som överlåtit att fordringens kvalitet ej förbättras genom överlåtelsen och att gäldenären - med undantag som här saknar betydelse - vid krav från den nye borgenären på betalning äger framställa alla de invändningar mot honom som han kunnat rikta mot överlåtare. Denna vidsträckt invändningsrätt avser förutom ogiltighets- och skälskälade invändningar även invändning om att betalning skett till överlåtare och det även om betalningen skett efter det att överlåtelsen ägt rum; i det senare fallet dock under förutsättning att gäldenären var i god tro med avseende på överlåtelsen. Med betalning likställs - vilket här är av intresse - avtal mellan gäldenären och överlåtare, varigenom fordringsförhållandet ändrats, och överlåtarens ensidiga eftergift av skulden (jfr Walin, Lagen om skuldebrev m m, 1977 s 193-194). B.W. har vid överenskommelsen med M.S. om återgång av köpet av Volvobilen uppenbarligen känt till överlåtelsen till AB Kundkredit. Han kan således ej heller med stöd av allmänna fordringsrättsliga principer undgå betalningsansvar.

På grund av det ovan sagda och då tvist ej råder om fordrat kapital belopp skall Svefinas talan i den delen bifallas.

Svefina (ombud advokaten L.G.) sökte revision och yrkade bifall till sin vid TR:n förda talan.

B.W. (ombud advokaten G.R.) bestred ändring.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Engström, hemställde i betänkande om följande dom:

Domskäl. Vid kreditköp får enligt 10 § 1 st konsumentkreditlagen (1977:981) köparen mot kreditgivares krav på betalning framställa samma invändningar "på grund av köpet" som han kan göra mot säljaren. Av förarbetena framgår att härmed avses invändningar av köprättslig natur, såsom om fel i varan eller om för sen leverans, samt invändningar som grundas på allmänna avtalsrättsliga regler och hänför sig till köpeavtalet (jfr prop 1976/77:123 s 169 f). B.W. har inte gjort gällande att hans överenskommelse med M.S. om att han skulle lämna tillbaka Volvon har haft något att göra med köpeavtalet rörande denna bil. Tvärtom har han uppgett att anledningen till överenskommelsen var att det efter köpet visade sig att han inte kunde betala den. Den invändning han gjort grundas sålunda inte på köpet av Volvon. Invändningen är därför inte sådan att den - såsom B.W. i första hand har hävdad - med stöd av 10 § 1 st konsumentkreditlagen kan göras gällande mot Svefina (jfr NJA 1986 s 44).

Av utredningen framgår, att det varit vanligt att M.S. bytte in bilar beträffande vilka avbetalningskontraktet hade överlåtit på Kundkredit, att M.S. hade ett konto hos Kundkredit där den återlämnade bilens restvärde debiterades samt att Kundkredit tillhandahöll M.S. en blankett som skulle användas i nu avsedda situationer. Av det sagda följer att Kundkredit godtog att i ett fall som det förevarande ett byte skedde, varvid restskulden på det inbytta fordonet reglerades.

De uppgifter Svefina lämnat i målet ger vid handen att orsaken till att det vanliga förfarandet vid inbyte av bil inte fungerat i förevarande fall var att M.S. underlåtit att meddela Kundkredit att han, samtidigt som han sålde Audin, köpte tillbaka Volvon. Med hänsyn till den intressegemenskap som förelåg mellan M.S. och Kundkredit (jfr anförda prop s 114) ligger närmare till hands att låta Kundkredit bära det ekonomiska ansvaret för M.S:s underlåtenhet än att lägga ansvaret på B.W. som, såvitt visats, var i god tro i fråga om M.S:s underlåtenhet. Svefinas talan i målet skall därför lämnas utan bifall.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

HD (JustR:n Brundin, Vängby, referent, Bengtsson, Heuman och Lind) beslöt dom i enlighet med betänkandet.

Sökord: Kreditköp; Bil; Konsument; Finansbolag; Överlåtelse

Litteratur:
